Kirjallinen kysymys KK 39/2019 vp

Markku Eestilä kok

Kirjallinen kysymys Tenojoen kalastuslupien myynnin laillisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Suomi ja Norja solmivat Tenon kalastusta koskevan valtiosopimuksen vuonna 2017. Sopimus sisälsi kalastussäännön ja voimaansaattamislain, joissa vastoin kansallista oikeuskäytäntöä Tenon pääuoman ainoaksi kalastusluvan myyjäksi määriteltiin valtio. Valtio omistaa vain vähäisen määrän kalastusoikeuksia Tenolla.

Valtiosopimuksella mitätöitiin tilojen kiinteistörekisteriin merkittyjä kalastusoikeuksia, mitä on jo lähtökohtaisesti pidettävä ongelmallisena perustuslain näkökulmasta. Sopimuksen johdosta kalastusluvanhakijat jaettiin kuitenkin neljään eri ryhmään omistuksen, saamelaisuuden, paikallisuuden tai kokonaan ulkopuolisuuden perusteella.

Perustuslaissa säädetyn omaisuudensuojan säilyttämiseksi yksi edellä mainituista ryhmistä on ulkopaikkakuntalaiset kiinteistönomistajat, joiden omistamien tilojen kiinteistörekisteriin on merkitty kalastusoikeuksia. Tälle ryhmälle on erotettu matkailukalastajien kiintiöstä enintään 1/3:n suuruinen kalastuslupamäärä. Lupia valtiolta ostaessaan kyseiseen ryhmään kuuluvan hakijan on tarvittaessa osoitettava omistuksensa kauppakirjan tai kiinteistörekisterin avulla.

Lapin ELY-keskus on arvaamatta ja yllättäen alkanut tänä kesänä tulkitsemaan kansallista kalastuslakia niin, että kuka tahansa kalastusoikeuden haltija voi vuorokauden mittaisen vuokrasopimuksen avulla hankkia valtiolta lupia siitä 1/3:n kiintiöstä, joka on perustuslain tarkoittaman omaisuudensuojan säilyttämiseksi osoitettu ulkopaikkakuntalaisille kiinteistönomistajille. Jos vastaava vuokrausmenettely olisi eduskunnan toimesta haluttu kirjoittaa voimaansaattamislakiin, sitä ei olisi voitu säätää normaalissa lain säätämisjärjestyksessä. Edellä mainitun pitäisi jo yksistään olla riittävä ja välitön syy keskeyttää vuokrausmenettelyllä peitelty yksityinen lupamyynti Tenojokeen.

Kyseinen lyhytaikainen vuokrakeinottelu rikkoo valtiosopimusta ja siitä johdettua lainsäädäntöä. Valtion eli ELY-keskuksen omilla nettisivuillaan mainostaman vuokrauskäytännön takia valtion lupamyynnin yksinoikeus rikkoontuu, sillä todellisuudessa kalastusoikeuden vuokraajasta tulee kalastusluvan myyjä Tenojoen pääuomaan.

Vuokrakeinottelun mahdollistamisen takia lähes kaikki ulkopaikkakuntalaisten omistukseen ja omaisuudensuojaan perustuvat luvat on tätä kirjoitettaessa varattu, ja Tenon kalastuslupia myydään avoimesti sosiaalisessa mediassa. Valtion itsensä mainostama vuokrauskäytäntö rikkoo val-

Valmis
5.0

tion yksinoikeutta lupien myyntiin. Miten vuokralainen voi lupia lunastaessaan osoittaa olevansa omistaja? Se on eduskunnan edellyttämä lupien laillisen lunastamisen ehto.

Suomen hyvän menestyksen yksi merkittävä tekijä on se, että suomalaiset ovat kautta aikojen luottaneet toisiinsa ja instituutioihin. Tätä asiaintilaa ei saa romuttaa. Hallinnon on toimittava neutraalisti, eikä se saa asettua lähtökohtaisesti kenenkään tai minkään ihmisryhmän puolelle, vaikka painostus olisi kuinka kovaa.

Tenojokilaaksossa on kalastusoikeudellisia tiloja eli kiinteistöjä, joiden omistus on laillisten kauppojen takia levittäytynyt aikojen saatossa ympäri Suomea. Viime vuosina kiinteistön omistajia, jotka eivät asu paikkakunnalla, on alettua kutsua mökkiläisiksi ja heidät on myös väen väkisin haluttu rinnastaa turisteiksi. Rakennetulla mökillä ja tiloihin liittyvillä oikeuksilla ei ole mitään tekemistä keskenään.

Tenon kalastuksen uutisointi ja medialle lähetetyt tiedotteet ovat vuosien saatossa olleet hyvinkin värikkäitä, joskin tarkoitushakuisen yksipuolisia. Laillisilla kaupoilla kiinteistöjä hankkineet suomalaiset ovat joutuneet monenlaisen painostuksen, nimittelyn ja jopa selvän maalittamisen kohteiksi.

Ihmiset ovat tulleet leimatuksi ja jopa syrjityksi ilman omaa syytään. Se on hankaloittanut monella tavalla heidän elämäänsä, sillä todellisuudessa heidän on ollut mahdotonta puolustaa itseään toistuvaa ja propagandapitoista uutisointia vastaan. Minkään ihmisryhmän ei pitäisi ajaa omia etujaan väheksymällä ja painamalla toista ihmisryhmää eikä minkään itseään kunnioittavan median pitäisi lähteä sellaista toimintaa ja vedätystä edistämään siitäkään huolimatta, että oikeudellisen totuuden esiin kaivaminen on hankalaa ja työlästä.

Norjan paikallishallinto lähetti Suomen tiedotusvälineille kesäkuussa kirjelmän, jossa paheksuttiin sitä, "kun ulkomaalaiset rahastavat meidän kalastusoikeuksillamme". Kirjelmässä mainittiin virheellisesti ja asenteellisesti — jälleen kerran — suomalaiset mökinomistajat.

Norjalaiset ovat vain siinä oikeassa, että yksityisten ihmisten Tenon lupien myynti kalastusoikeuksien lyhytaikaiseen vuokraukseen naamioituneena on vastoin valtiosopimuspakettia. Muu osa uutisoinnista on spekulaatiota ja mustamaalaavaa mielikuvapolitiikkaa, jolla pyritään vaikuttamaan toisen valtion hallintoon ja yksittäisiin virkamiehiin.

Saamani viranomaistiedon mukaan lyhytaikaista vuokrauskäytäntöä hyväksikäyttäen lupia varanneet ja myyvät tahot ovat pääosin paikallisia tilallisia. Myyjät toimivat ELY-keskuksen tulkinnan ja ohjeiden mukaan, mutta tosiasiassa myyvät toiselle kuuluvaa omaisuutta. Vuokrauskäytännön salliminen ja ymppääminen monimutkaisen valtiosopimuspaketin sisälle aiheuttaa siis tilanteen, jossa Tenojoelle ilmestyy päiväkiinteistönomistajia, jotka kalastavat toisen omaisuutta hyödyntäen ja vieläpä vieden kalastusmahdollisuuden niiltä, joille lupa on lainsäädännöllä varattu.

Hallinnon on käsiteltävä Tenon kalastukseen ja ihmisten oikeuksiin liittyviä asioita neutraalisti ja oikeudenmukaisesti, vaikka painostus ja mielikuvavaikuttaminen niin Norjasta kuin Suomestakin olisi kuinka voimakasta tahansa.

Kirjallinen kysymys KK 39/2019 vp

Myös kansanedustajien on voitava luottaa siihen, että eduskunnan päätökset pannaan toimeen oikeamielisesti ja siinä muodossa kuin ministeri on ne eduskunnalle esitellyt.

Saamelaisten oikeudet kalastukseen Tenolla, paikallisen väestön ajan saatossa kalastukseen muodostuneet oikeudet ja Tenojokilaaksossa olevien tilojen kalastusoikeudet eivät lähtökohtaisesti ole toisiaan pois sulkevia. Asiat voidaan ratkoa, kunhan arvostusta ja kunnioitusta riittää itse kunkin oikeuksia ja kulttuuria kohtaan.

Suomen ja Norjan välistä rajajokisopimusta ja siitä johdettua lainsäädäntöä ei voi muuttaa, tulkita tai lakkauttaa desibelidemokratian tai mielikuvavaikuttamisen keinoin. Viisainta olisi mahdollisimman pian perustaa korkean tason juridista osaamista edustava työryhmä selvittämään ja ratkomaan Tenon sekä sen sivujokien kalastukseen liittyviä ongelmia. On myös vakavasti pohdittava, onko yleensä mahdollista edes esittää, saatikka solmia sellaista valtiosopimusta, joka loukkaa Suomen perustuslakia sen kovimman ytimen eli omaisuudensuojan suhteen.

Tällainen työryhmä, jossa olisi tasapuolisesti myös paikallisten, saamelaisten ja ulkopaikkakuntalaisten kiinteistönomistajien edustus, olisi järkevin tapa toteuttaa eduskunnan edellyttämää laajaa arviointia eri ihmis- ja omistajaryhmien kalastusoikeuksien toteutumisesta Tenojoella ja sen sivujoissa. Asialla on kiire, sillä se hetki, jolloin valtiosopimusta voidaan neuvotteluin muuttaa, tulee nopeasti.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

> *Mitä hallitus aikoo tehdä, että lyhytaikainen kalastusoikeuksien vuokraaminen Tenojoella loppuu heti, koska se johtaa todellisuudessa laittomaan yksityishenkilöiden lupamyyntiin kiinteistönomistajien omaisuudensuojaa heikentävällä tavalla?*

Helsingissä 28.6.2019

Markku Eestilä kok